

Mye vil ha mer

Sommerbrev 2014

Når gigantiske kjøpesentra legges til små byer, risikerer småbyer i nærheten å legges øde. Butikker stenger, og gater blir folketomme. Folk i Langesund vet alt om dette.

Arne Jon Isachsen

**Centre for Monetary
Economics (CME)**

Ole Gunerius Ottersland heter en mann. Han er sørlending og bor i Arendal. I Kongeriket er det bare 139 personer som er rikere enn ham. Tidsskriftet Kapital kan fortelle at Ole Gunerius – ved inngangen til dette året – hadde en formue på vel 1,4 milliarder kroner – opp hundre millioner fra året før. Eiendomsbesitter. Med blant annet Brotorvet på Stathelle i sin portefølje.

I

Den 27. mai i år kunne Porsgrunn Dagblad berette at Ole G. Ottersland i det åpne møtet i Teknisk utvalg tirsdag, der reguleringen av Brotorvet skulle opp, "... skjelte ut administrasjonen." Tre uker senere forteller samme avis at forslaget som ble vedtatt hva gjelder regulering av Brotorvet, ligner "... til forveksling på det utbygger Ole G. Ottersland har ment ... hele tida..."

Ole Gunerius fikk det som han ville.

En ukes tid senere uttaler Ole G. til Agderposten: "Vi er et selskap som legger bølgevis med penger i skattekasse i Arendal. Men hvis kommunen leker med oss, investerer vi ikke én krone til i kommunen. "Bakgrunnen for denne trusselen er kommunens nei til Ole Gs ønske om å rive et gammelt murhus fra 1865 på Jomfruholmen i Arendal for der å bygge en villa.

"Aust-Agder er landets mest næringsfattige fylke", legger den mektige investor til. "Jeg putter ikke pengene mine i Arendal hvis det er slik det skal være."

Mon tro om Ole Gunerius Otterstad også denne gangen får det som han vil?

II

"Her skal byen ligge", sa den dansk-norske kongen Christian "Kvart" etter bybrannen i Oslo i 1624. Kvadraturen ble skapt. Området mellom Akershus festning og Grenden, avgrenset av Jernbanetorget og Egertorget.

"Her skal Polet ligge", sa de brave lokalpolitikere i Bamble kommune. Og besluttet at Vinmonopolet skulle holde hus på Brotorvet. Omsetningen på Polet har steget jevnt og trutt. Fra 33 millioner kroner i 2003, det første fulle driftsåret, til 60 millioner i fjor.

Eller var det Ole G. som sa det? Med Polet på plass var Brotorvet sikret at kjøpesenterets utvikling skjøt enda raskere fart.

Med Polet i Langesund ville mange folk dradd dit for å handle i stedet for til Brotorvet.

III

For vel et kvart århundre siden ble min interesse for Langesund påtakelig større. Grunnen var enkel. Jeg kjøpte hytte på idylliske Lille Arøya, 8-10 minutters reise med båt til Langesund. De første årene hørte turer til Langesund med barna for å handle til høydepunkter i ferien. Innom slakter Austad for hjemmelagde karbonader, innom jernvarehandelen til Leif'n for fiskesnøre og maling, eller kanskje den elektriske forretningen for nye batterier til reiseradioen.

I godtebutikken på torget kunne jeg den gang sågar få med meg Financial Times for i går, samt ti JHA cigarillos. Det siste har jeg sluttet

med. Det første – jevnlig lesning av verdens beste avis – har jeg blitt stadig mer avhengig av.

Om behovet for tegnesaker til barna, bøker eller ballonger skulle være påtrengende, var bokhandelen i Langesund kjekk å ty til. Biblioteket i byen ble også flittig besøkt – særlig på regntunge sommere. Toppen på kransekaka var det avsluttende besøket på konditoriet til baker Arntzen, med kanelbolle eller iskrem. Før kursen ble satt østover – tilbake til Lille Arøya.

Langesund var en trivelig sommerby. For liten og for stor.

IV

“Where have all the flowers gone”, sang Joan Baez på 1960-tallet, med innlevelse og engasjement, i protestene som raste over hele USA mot krigen i Vietnam. Hvor er det blitt av slakter Austad og Leif’n i jernvaren i Langesund? Spør jeg. Og hva med godtebutikken der Financial Times var å få kjøpt? Eller bokhandelen? Og hva med konditoriet med de fenomenalt gode kanelbollene?

Og, kan vi legge til, hvor er Marcus på hjørnet blitt av, med assortert manufaktur med særlig bra tilbud av herreklær for folk i store størrelser? Sportsbutikken tvers ovenfor Marcus – den er også borte. Det er også byggevareforretningen ved siden av rørlegger Haugerud. Men han holder stand. “Velkommen snart igjen”, er hans faste hilsen til kundene.

Nesten alt er borte. Med barnebarna på besøk på Lille Arøya holder det ikke bare med båt. Her må også bilen tas i bruk. Fra Langesund til Stathelle. Til Brotorvet der Polet og alle de andre forretningene er. Kaster bort tid og bensin.

Langesund er på full fart til å bli en spøkelsesby. Selv om sommeren. Lugubre spisesteder og nye klesbutikker hvert år er alt hva byen har å oppvise. Samt noen frisører. Pluss fullt av forlatte forretninger, der tomme vinduer og maling som flasser, er alt vi har å stirre på.

Tenk om Polet var blitt lagt til Langesund i 2002 i stedet for til Brotorvet?

V

Som sagt har nå Polet på Brotorvet i Stathelle en omsetning på rundt 60 millioner kroner i året. Antall besøkende varierer over uke-dagene. Fra et par hundre på mandager, til 800-900 på fredager. I sommermånedene stiger disse tallene, særlig i de første dagene i uken.

Med Polet i Langesund ville mange folk dradd dit for å handle i stedet for til Brotorvet. Noen av dem som i dag går på Polet på Brotorvet, ville valgt å reise til Porsgrunn i stedet, som lenge har hatt sitt Vinmonopol. Imidlertid ville et Pol i Langesund fått tilsig av folk som bor sørvest for byen, og som i dag sogner til Polet i Kragerø.

La oss anta at om Polet ble flyttet fra Brotorvet til Langesund, ville den årlige omsetningen etter et par år kommet opp i 50-60 millioner kroner. I sommermånedene ville det daglig strømme mellom fem hundre og tusen flere mennesker til byen.

Hva ville dette betydd for Langesund? Ikke at slakter Austad nødvendigvis kom tilbake. Eller at nytt konditori så dagens lys. Eller at bokhandel, jernvare og sportsbutikk ble gjenåpnet. Hva slags butikker som ville vokse opp og trives i et Langesund med Vinmonopol, kan vi ikke i forkant vite. Men at det ble nytt liv og røre, det kan vi være helt sikre på.

Utenom sommersesongen ville Pol i Langesund, snarere enn på Brotorvet, bidratt til at forretningsstanden i byen ville hatt større tilstrømning av fastboende og bedre evne til å holde hodet over vannet til det påfølgende års bølge av kjøpeglade tilreisende atter dukket opp.

VI

Kjøpesenteret på Brotorvet har 85 forretninger. Femogåtti. Dobbelt så mange som for tre år siden. Har Bamble kommune og de som bor der i det store og hele vært tjent med

utviklingen av dette gigantiske kjøpesenteret? Svaret på dette spørsmålet er avhengig av hvem du spør.

Jeg har spurt folk i Langesund. De ser ned. Og mumler noe om at makta rår. At Langesund er blitt rasert på grunn av Brotorvet. At en rik sørlending har kapret politikerne og fått det som han vil.

Vi sommergjester klarer oss godt. Det er ikke for min syke mor – eller for mine barnebarn – jeg skriver dette Sommerbrevet. Det er for innbyggerne i Langesund. Har de de politikere de fortjener?

8. august 2014

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>